

במדבר פרק ט"ו (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום: במדבר פרק ט"ו — מנחות, נסכים, חלה, שוגג מול מזיד, המקושש, וציצית

הקשר ומיקום

במדבר פרק ט"ו חוזר לקטע של *מצוות*, באופן האופייני למבנה הספר. לאורך ספר במדבר מופיעות קבוצות של *מצוות* שקשה לקשר אותן לנרטיב הסובב או למסגרת הכרונולוגית. הדבר בולט במיוחד בחלק האמצעי של הספר — החלק העוסק ב*ניסיונות המדבר*. אמנם *מדרשים* מציעים קשרים שונים, אך אף אחד מהם אינו ברור או משכנע ברמת ה*פשט*. *הלכות* אלו, במיוחד אלו הנוגעות ל*קרבנות*, מתפקדות כנספח לספר ויקרא (*תורת כהנים*), כפי שהרמב"ן מציין.

מצוות מנחות ונסכים

מרכיב מבני חדש לכל הקרבנות

למרות ש*קרבנות* שונים נדונו בהרחבה — בויקרא, בפרשת תצוה (*קרבן תמיד*), ה*מילואים*, ומקומות נוספים — הכלל הגדול שלפיו **כל קרבן בהמה חייב להיות מלווה ב*מנחה* ו*נסכים*** מעולם לא נלמד קודם לכן. זוהי שכבה חדשה לחלוטין המתווספת למערכת הקרבנות. בהמשך, בפרשת פינחס, כאשר *קרבנות* ה*מועדים* מתוארים, ה*מנחות* וה*נסכים* כבר משולבים. אבל כאן הם מוצגים ככלל עצמאי ואוניברסלי.

דבר זה ממחיש אחת מחידות מבנה התורה: התמונה השלמה של כיצד לקיים *מצווה* אחת דורשת לעיתים קרובות קריאה במספר מקומות מפורזים.

המסגרת של "כי תבואו" — הקשר לארץ ישראל

הקטע נפתח ב*"כי תבאו אל ארץ מושבתים". בעוד שספר דברים ממסגר *מצוות* בצורה זו לעיתים קרובות, הדבר נדיר בחלקים המוקדמים של התורה (ה*עומר* הוא דוגמה אחת). זוהי ה*מצווה* הראשונה במדבר הממוסגרת כך, מה שמסמן שאלו *מצוות* שניתנו במיוחד לחיים המיושבים בארץ ישראל.

מדוע הקשר לארץ? קרבנות בהמה ניתן היה להקריב גם על ידי נוודים — יושבי מדבר היו להם צאן ובקר. אבל ה*מנחות* וה*נסכים* דורשים את שלושת תוצרי החקלאות העיקריים של הארץ: **דגן, תירוש ויצהר**. במדבר היה להם *מן* במקום תבואה משלהם, מים במקום יין, ולא היו כרמים. רק עם ההתיישבות בארץ יהיו להם תוצרים אלו להקריב לצד קרבנות הבהמה שלהם. דבר זה גם מקשר את הפרק נושאת למסלול הספר לקראת הכניסה לארץ ישראל — למרות שכרונולוגית הוא יושב בין סיפור ה*מרגלים* למרד קורח.

הסולם המדורג של ההקרבנות

כמויות הסולת, השמן והיין עולות בהתאם לגודל הבהמה:

- **כבש**: עשרון אחד סולת, רבע הין שמן, רבע הין יין
- **איל**: שני עשרונים סולת (כפול), שליש הין שמן, שליש הין יין (לא כפול — עלייה מרבע לשליש)
- **בן בקר**: שלושה עשרונים סולת (תוספת של עשרון שלם בכל שלב), חצי הין שמן, חצי הין יין

הדבר חל ללא הבדל בסוג ה*קרבן* — *עולה* או *זבח*, *נדר* או *נדבה*, קרבנות *מועדים*, או *קרבן תמיד*. עבור מספר בהמות, הכמויות מוכפלות בהתאם.

חוק שווה לאזרח ולגר

הקטע מדגיש שלוש פעמים שאותו חוק חל הן על ה*אזרח* והן על ה*גר*. הדגשה זו הגיונית במיוחד בהקשר של חיים מיושבים בארץ ישראל: במדבר, המושג של *גר* חסר משמעות במידה מסוימת, שכן אף אחד באמת אינו "גר" במקום כלשהו. ברגע שיש להם מדינה וטריטוריה משלהם, יהיו אזרחים וגרים, והחוק חייב להבהיר ששניהם מקבלים יחס שווה.

מצוות חלה

קשר למצווה הקודמת

כשם שה*מנחות* דורשות הפרשת סולת ל*קרבנות*, מצוות *חלה* מרחיבה עיקרון זה לחיי היומיום: בכל פעם שנאפה לחם מתוצרת הארץ, יש להפריש חלק (*תרומה*).

פירוש "ראשית"

המילה *ראשית* אינה חד-משמעית:

- היא יכולה להתפרש כ**לחם הראשון של העונה**, במקביל ל*קרבן עומר* (קרבן ראשית הקציר).

- חז"ל מפרשים אותה כ**חלק ראשון בכל פעם שנאפה לחם** — *תרומה* המופרשת בשלב האפיה, כשם ש*תרומת גורן* מופרשת בשלב הדישה. דבר זה יוצר מערכת דו-שלבית: הפרשה תחילה מהתבואה הגולמית, ואז שוב מהלחם האפוי.

ה*חלה* הולכת לה', מה שמאוחז יותר (אחרי פרשת קורח) מפורט שמשמעותו שהיא הולכת ל*כהן* — אך פרט זה אינו מצוין כאן.

דיני קרבנות לחטא בשגגה (שוגג)

הקטע הבא עוסק ב*קרבנות* המובאים כאשר אדם חוטא *בשוגג* — בלא כוונה, בהיסח הדעת, או בלא ידיעה. הקטע מכסה עבירות על כל מצווה שה' ציווה מהיום הראשון שבו החל לצוות מצוות ואילך.

אם כל הציבור חטא: ה*עדה* (הקהילה/הזקנים) חייבת להביא *פר* עם *מנחתו* ו*נסכו*, בתוספת *שעיר* כ*חטאת*. ה*כהן* מכפר, והתורה קובעת: **"וַיִּסְלַח לָהֶם"** — ייסלח להם, הן לאזרחים והן לגרים, כי נעשה *בשגגה*.

אם יחיד חטא: אדם יחיד מביא עז בת שנתה (*עז*) כ*חטאת*. אותו דין חל על *אזרח* ועל *גר*.

ביד רמה — חטא מכוון ומרדני

התורה אינה משתמשת במונח חז"לי *מזיד*. במקום זאת היא אומרת *בְּיָד רָמָה* — "ביד רמה". לביטוי זה יש קשר מפתיע: בני ישראל יצאו מצרים *בְּיָד רָמָה*, כביטוי לחירות. אבל חירות זו אינה מתפרסת עד כדי הפרת המצוות *בְּיָד רָמָה*.

מי שחוטא *בְּיָד רָמָה* מתואר כ*מגדף* — מחרף את ה'. דבר זה מרחיב את המושג שנתקלנו בו בפרשת אמור, שם *מגדף* התייחס באופן ספציפי לקללת שם ה'. כאן, כל אי-צינות בוטה ומרדני מהווה גידוף.

הקפיצה מ*שוגג* ישירות לגידוף בולטת — התורה אינה מציגה קטגוריית ביניים. *שוגג* עשוי לכלול טווח רחב כולל חטאים הנובעים מתאוה עזה

הציווי עצמו

ה' אומר למשה להורות לעם לעשות *ציצית* על *כנפי* בגדיהם לדורותם, ולתת עליהם *פתיל תכלת*. המילה *כנפי* מתורגמת בדרך כלל כ"פינות", אך זה אינו בדיוק המשמעות המילולית. *כנף* הוא דימוי המיושם על בגד באותו אופן שלציפור יש כנפיים או לבניין יש "אגף" — הוא מתייחס לקצוות הבגד, שעשויים לכלול פינות אך אינם מוגבלים אליהן.

הרחבת קדושת הכהונה לכל ישראל

הפתיל תכלת מזכיר את *התכלת* הנמצאת ב*בגדי כהונה*, המוכרים מפרשת תצוה. שם, *תכלת וארגמן* וחומרים קשורים שייכים באופן בלעדי ל*כהנים*. עכשיו, כל יהודי מקבל לפחות *פתיל תכלת* אחד על קצה בגדו. דבר זה מתקשר בעוצמה לנושא מרכזי בספר במדבר: הרחבת *קדושת* ה*כהונה* וה*בית המקדש* כלפי חוץ אל האומה כולה.

זיכרון — אבל בכיוון הפוך

תפקיד ה*ציצית* מקביל לתפקיד *בגדי הכהונה*, אך בכיוון הפוך. בגדי הכהונה שימשו כ*זכרון* — תזכורת המכוונת כלפי ה' לזכור את ישראל (כפי שנראה ב*ציץ*, ב*חושן*, ב*אפוד* וכו'), שכולם מתוארים בלשון *וְהָיוּ לָכֶם לְזִכְרוֹן*¹). גם ה*ציצית* מתפקדת כזיכרון, אבל הכיוון הפוך: במקום להזכיר לה' עלינו, הן מזכירות לנו את מצוות ה'. תראו את ה*ציצית*, תזכרו את כל המצוות, ותקיימו אותן.

וְלֹא תִתְּרוּ — מושג היצר הרע

הפסוק מזכיר: *וְלֹא תִתְּרוּ אַחֲרַי לְבַכְכֶּם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם* — לא תסורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. הפועל *תִּתְּרוּ* בולט: זהו אותו פועל המשמש לריגול (*לתור*), ואלו *שני המופעים היחידים* של פועל זה בתורה. המשמעות כוללת היגרות אחרי, הסחת דעת, או הולכה שולל — מעין *זנות* (סטייה/בגידה) מהדרך הנכונה.

קטע זה הוא אחד ממקורות התורה למושג של משהו כמו *יצר הרע* — כוח פנימי הגורם לאדם לשכוח מצוות או להיסחף אחרי תאוות אנושיות וחוויה חושית. ה*ציצית* משמשת כתזכורת מוחשית שנועדה לנטרל משיכה זו, כדי שאדם יקיים את כל המצוות.

וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים וְחַתִּימַת ה'

הקטע מסתיים ב*וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים* — *וְהֵייתֶם קְדוֹשִׁים* — המזכיר עד לפרשת קדושים, שם המסגרת של מצוות רבות הייתה הקריאה להיות *קדושים* לה' (מיוחדים, קדושים, מובדלים). השורה האחרונה — *אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהֵיוֹת לָכֶם לְאֱלֹהִים, אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם*² — מתפקדת כחתימת ה' על כל קבוצת המצוות בפרק ט"ו. בעוד שחז"ל מפרשים זאת באופן ספציפי כסיום פרשת ציצית, ניתן להבין זאת כחתימה מסכמת על כל האוסף: מצוות *מנחות* ו*נסכים*, *חלה*, *שווגג* ו*מזיד*, סיפור ה*מקושש*, ו*ציצית* — הכל חתום בהכרזת ה' מי הוא ומדוע מצוותיו נושאות סמכות.

(*יצר הרע*). ה*הלכה* מאוחר יותר יוצרת קטגוריות נוספות, אבל לתורה כאן יש רק שתיים.

הרמב"ם מגדיר *בְּיַד רָמָה* כמי שמכריז "חוק זה אינו קיים עבורי" — *פורק עול*, מי שמשליך מעליו את העול לחלוטין. עבור אדם כזה, שום *קרבן* אינו מועיל. העונש הוא *כרת* — הכרתה. התורה מסבירה: *כִּי דָבַר ה' בְּנֶפֶשׁ — בִּיזָה אֶת דְּבַר ה'; *וְאֵת מִצְוַת הַפָּרִי*³ הפר/עבר על מצוות. *עֲוֹנָה בָּהּ* — עונו נשאר עליו, כלומר הוא עדיין אשם ללא מנגנון כפרה. הדימוי מנוגד ללשון כפרה כמו *וְנִשְׂא עֲוֹנוֹ* (נשיאת החטא) או *וְנִקְפָּר* (כיפר). באופן מכריע, אין מושג של *תשובה* ב*פרשה* זו — קטע זה עוסק אך ורק ב*קרבנות*, ושום *קרבן* אינו פותר חטא מרדני.

המקושש עצים — ליקוט עצים בשבת

אדם נמצא מלקט עצים (*מקושש עצים*) בשבת. התורה מעולם לא הגדירה מהו *מלאכה* בשבת (מסכת שבת עוסקת בכך), ובכל זאת הנרטיב מניח שברור מאליו שליקוט עצים אינו מנוחה. זו מעולם לא הייתה השאלה.

האנשים מביאים אותו אל משה, אהרן וה*עדה* (המתפקדת כאן כמה שמאוחר יותר ייקרא סנהדרין). הם אינם יודעים את העונש. הוא מושם ב*משמר* — מקום מעצר, לא גזר דין — כי הדין טרם הובהר.

בניגוד למקרים של בנות צלפחד ופסח שני, שבהם משה שואל את ה' במפורש, כאן ה' עונה על שאלתו הבלתי-מנוסחת של משה: האיש חייב להיסקל מחוץ למחנה על ידי *כל העדה*. ההוצאה להורג מתבצעת מחוץ למחנה, אולי משום שהריגה בתוך ה*מחנה* הייתה גורמת ל*טומאה*. גזר הדין מבוצע.

דבר זה מבסס את העונש על *חילול שבת* כחוק קבוע, לא כפסיקה חד-פעמית. הרמב"ם ראה בסיפור זה חשיבות מיוחדת דווקא משום שמשם עצמו יישם עונש מוות על חילול שבת, מה שמדגים את חשיבותה העליונה של השבת. הסיפור גם ממחיש את הסוגיה הרחבה יותר של חוקים שאינם מפורטים דיים ודורשים הגדרה נוספת — שאלה שנמשכת אחרי משה ומטופלת במידה מסוימת בספר דברים.

מצוות ציצית**קשר לחומר הקודם**

בעקבות הדיון בחטא בשגגה (*שווגג*), התורה מציגה כעת פתרון לבעיית אי-קיום מצוות בשוגג. ההתקדמות הגיונית: תחילה המושג שאדם עלול לשכוח או לעבור על מצווה בלא כוונה, ועכשיו מצווה מיוחדת שנועדה להתמודד עם בעיה זו בדיוק.

תמלול מלא**במדבר פרק ט"ו: מנחות, נסכים וחלה****הקדמה: מבנה המצוות בספר במדבר**

היום אנחנו קוראים במדבר פרק ט"ו. הפרק הזה חוזר להיות פרק של מצוות, כפי שדיברתי בהקדמה לכל הספר הזה. יש כמה קבוצות, מבחרים של מצוות בספר הזה, שקשה לראות את הקשר ביניהן לבין הנרטיב או המבנה הכרונולוגי של הספר. וכפי שאמרתי שם, זה נכון במיוחד לגבי החלק השני של הספר, נכון? החלק הראשון, לפחות חלק גדול מהמצוות בחלק הראשון, אפשר קצת לעצום עיניים ולראות איך הן מתחברות לכרונולוגיה, למבנה. בחלק השלישי גם יש כמה מצוות שאפשר להתאים.

בחלק האמצעי, שהוא חלק נסיונות המדבר, סיפור המדבר וכל הבעיות שהיו בו, קשה מאוד לראות איך יש משהו שמתחבר למבנה הנרטיבי. יש כמובן

מדרשים, רעיונות שונים נוספים לחיבור ביניהם, אבל אף אחד מהם לא ממש ברור או משכנע בקריאה הפשוטה.

אז אנחנו פשוט נתייחס לזה כחלקים של הלכות, ספציפית הלכות שקשורות לקרבנות, שכפי שהרמב"ן אומר, תמיד נתפסות כמעין נספח לספר ויקרא, לתורת כהנים, ובמדבר הוא המשך של זה. ואז כמה דברים נוספים, שאולי בפרק הזה יש עוד דבר אחד שלא מתחבר לזה, אבל נדון בו בעוד רגע כשנגיע לסוף הפרק.

מצוות המנחות והנסכים**כלל חדש ואוניברסלי לכל הקרבנות**

אז המצווה הראשונה בפרק הזה, או באמת המצווה הראשונה בקבוצת המצוות הזו, היא מצוות המנחות והנסכים שבאים יחד עם כל קרבן.

שני סוגי קרבנות, עולה וזבח, בין עולה, שכוללת חטאת וכדומה, בין זבח, שהוא בתורה שלמים וכדומה. בין נדר ונדבה — שוב, נדר ונדבה אצל חז"ל יש להם משמעות ספציפית; בתורה, לא ממש ברור שזה פשוט נדר. פירושו שהבטחת בצרה, שאם ה' יציל אותך מזה או משהו כזה, תביא קרבן. נדבה זה שאתה סתם רוצה להביא קרבן. או המועדים, שדיברנו עליהם, למועדים יש קרבנות קבועים, או אולי אפילו קרבן התמיד, שבאמת יש לו את זה.

אז כשאתה רוצה לעשות את זה, לא משנה איזה סוג בעל חיים, מן הבקר, מהעדר, מפרות וכדומה, או מן הצאן, לא משנה, תביא גם, ביחד עם זה, מנחה. מה תהיה המנחה הזו? עשרון סולת — עשרון הוא גם השיעור של העומר, שזה הקשר — וגם ביחד עם **רביעית ההין שֶׁמֶן**, אז זה מספר אחד. תביא סולת, תביא קמח, תעשה מהקמח הזה מנחה, עשירית האיפה, תביא רביעית ההין שמן, ורביעית ההין יין. אז אלה שלושת הדברים. שלושת התוצרים העיקריים של הארץ, תביא ביחד עם כל קרבן.

הסולם המדורג

אז זה יהיה, אם אתה מביא כבש, אם אתה מביא איל, אם אתה מביא איל, אם אתה מביא איל, שהוא כבש גדול יותר, קרבן גדול יותר, אז תביא מנחה גדולה יותר. תביא שני עשרונים מהסולת, שליש ההין, אז הסולת מוכפלת, שני עשרונים במקום אחד, אבל השמן והיין לא מוכפלים, הם עולים מרביעית לשליש ההין, גם השמן וגם היין.

אם אתה מביא בן בקר, אם אתה מביא פרה, או שור, אז תביא, לא משנה אם זו עולה או זבח, תביא אז, או שזה נדר או שלמים, לא משנה איזה סוג, אז תביא שלושה עשרונים, אז שוב, לא מוכפל, מתווסף עשרון שלם אחד, וחצי ההין, חצי ההין שמן וחצי ההין יין.

זה יהיה הכלל לשור אחד, לאיל אחד, לשה אחד, לא משנה איזה סוג שה — יש שני סוגים, כבשים ועיזים — ואז, כפי שהפשט מסביר, אם אתה מביא שניים, אז תביא לפי המספר, או אם אתה מביא שני שוורים, אז צריך להביא כפליים, וכן הלאה.

חוק שווה לאזרח ולגר

וזה יהיה חוק, גם לאזרח, גם לגר, כל מי שגר אתכם יהיה לו אותו חוק. זה גם משהו שמודגש כבר בפשט הפשוט כאן, אולי זה משהו שמתווסף כאן, כיוון שהולכים להיות, אתם יודעים, כשאתה במדבר, אין לך באמת גר, אתה לא גר כאן בצורה מיושבת, אתה לא גר בשום מקום. כשיהיה להם מדינה משלהם, מקום משלהם, אז יהיו אזרחים, אנשים שגרים שם, שקבועים שם, שהם חלק מזה, ואז יהיו גרים, אז צריך לומר שאותו חוק יהיה לגר.

וזה חוזר שלוש פעמים שאותו חוק יהיה לגר. אולי יש כמה תוספות בכל אחת משלוש הפעמים, אבל אני לא נכנס לזה עכשיו. בעיקרון נאמר שזה אותו דבר לאזרח ולגר, אז אחד בנפרד, ואז נאמר, ביחד, יהיה לכם חוק אחד, כלל אחד, גם לכם, אבל לגר, לעולם, לכל הדורות, יהיה אותו חוק.

בסדר, אז זה חוק אחד, שוב. אז אנחנו כן מבינים עכשיו את הקשר לכרונולוגיה, למרות שזה לא שייך בין — זה לא כאילו משהו שקורה בין סיפור המרגלים לסיפור קורח, שיהיה הבא, או אולי המקושש, אבל בפרק הבא יש לנו את סיפור קורח. אבל זה כן מתחבר מאוד לרעיון הזה שאנחנו מתקרבים לחלק השלישי של הספר, באמת, וכמובן, המרגלים אמרו שזה ייקח ארבעים שנה, אבל בכל מקרה, הכרונולוגיה ממשיכה קדימה, וסוף הספר יביא אותנו בצורה ברורה מאוד עד למפתן ארץ ישראל, אז זה מקדם אותנו לשם.

מצוות חלה

ובאותו אופן, בקשר לזה, יש לנו מצווה נוספת, שהיא מצוות חלה. אז מצוות חלה היא, תביאו תרומה, תביאו חלק, תפרישו חלק מ-, בדיוק כמו שהיה לנו עכשיו, אתה מביא מנחה, מהאדמה, מהקמח של ארצכם, בכל פעם שאתה עושה חלה, לא רק כשאתה מביא קרבן, בכל פעם שאתה אופה לחם או משהו, כשאתה אוכל מלחם הארץ, מה תביא?

דיברנו בספר ויקרא בהרחבה, ובתחילתו, וגם במקומות אחרים, בסופו, על קרבנות המועדים וכדומה. דיברנו — ולא על הקרבנות עצמם עדיין, אלא שיש קרבנות וכו' — כבר בפרשת תצוה היה לנו הרעיון של קרבן תמיד. דיברנו על קרבנות שונים והלכות שונות של הקרבנות, הלכות רבות.

עכשיו אנחנו מוסיפים חלק חדש לגמרי, סדרה חדשה לגמרי, לקרבנות האלה, וזה בעצם מאוד מעניין שזה מופרד. מאוחר יותר כשנגיע לפרשת פינחס, שמתארת את קרבנות המועדים, נראה שזה כבר משולב בתוכם. אז קרבנות פרשת פינחס כבר כוללים את המנחות והנסכים שלהם ביחד.

זה נכון גם שלקרבן התמיד בפרשת תצוה כבר היה את זה במובן מסוים, במובן מסוים אולי למועדים היה את זה, למרות שזה לא נקרא מנחה. כלומר, לכמה קרבנות יש משהו דומה לזה, אולי הלחם של תודה אפשר לראות אותו כמעין מנחה שקשורה אליו. אבל באופן כללי, הכלל הכללי הזה שלכל קרבן יש נסכים ומנחה שבאים איתו ביחד — זה לא משהו שלמדנו קודם, זה דבר חדש, וזה באמת נספח לכל קרבן בעולם, או כפי שנאמר כאן, לכל קרבן בעולם צריך להיות את זה, ומעולם לא למדנו את זה, זו סדרה חדשה לגמרי.

זו אחת החידות של התורה, שבהן מאפיינים מבניים מסוימים של מצוות מסוימות לא מופיעים באותו מקום. צריך ללמוד הרבה מקומות שונים, צריך לקרוא תחומים שונים כדי לקבל את התמונה המלאה של מצווה אחת, איך לעשות אותה.

המסגרת של "כי תבואו": חיבור לארץ ישראל

אז בכל מקרה, זו המצווה, והיא ממוסגרת גם בצורה מאוד מעניינת, וזה משהו שמחבר אותה עם החלק השני, או באמת החלק השלישי של הספר, שמביא אותנו לארץ ישראל, כי זו המצווה שמתחילה **פי תבואו אל ארץ מושבתיכם**.

כבר דיברנו בפרשת אמור, איך בספר דברים למשל, מצוות רבות מאוד ממוסגרות כ"כי תבואו ארץ", כשתבואו לארץ ישראל תהיה לכם מצווה זו וזו. אבל אין לנו הרבה מצוות כאלה מוקדם יותר בתורה. כן הייתה לנו אחת, מצוות העומר, אולי היו אחרות שאני שוכח עכשיו, אבל זו בוודאות הראשונה בספר הזה שממוסגרת כך, וזה מראה לנו שאלו מצוות שבמובן מסוים ניתנות מאוחר יותר, או כבר מתייחסות למצב הזה.

למה המצוות האלה ספציפיות לארץ

יש כאלה שאומרים לכן, שאלו מצוות שלא עושים במדבר, אלו מצוות שניתנות רק למצב הזה כשהיה בארץ ישראל בארצם, למרות שקשה להבין למה. מצוות מסוימות, זה ברור — מצוות העומר, צריך שיהיה פרי האדמה כדי שתוכל לעשות אותה. אבל מצווה כמו נסכים או מנחות, לא לגמרי ברור למה הן קשורות, למרות שזה די ברור שאפשר לחבר את זה באותו אופן, נכון? נראה שאלה פשוט חלק מקרבנות, אז למה הן יהיו קשורות?

אבל התשובה היא שאלה החלקים של הקרבנות, קרבנות של בעלי חיים, שאפשר להקריב גם כשאתה נווד. לאנשים במדבר היו בעלי חיים, היו להם צאן ובקר וכדומה, אבל לא היה להם תבואה משלהם ולא היה להם לחם משלהם, נכון? היה להם מן, לא היה להם יין משלהם, לפעמים היה להם מים, אבל לא היו להם כרמים משלהם.

כשיבואו לארץ ישראל, תהיה לכם תבואה משלכם, יהיה לכם לחם משלכם, יהיה לכם יין משלכם, אז תביאו קרבנות גם מזה. אז זה לדעתי האופן שבו זה מתחבר לארץ ישראל.

כמובן, חלק מהתיאורים של המדבר גם, כמובן, מדברים על הלחם שלהם, נכון, כמו שדיברנו על המילואים, שלמדנו בפרשת השבוע השבוע, תצוה, מדבר על כך שהיה להם לחם ומצה וכדומה, אבל אולי זה היה דבר מיוחד, אולי זה גם היה עשוי ממן, אני לא יודע, אבל זה ספציפי לארץ ישראל בגלל זה.

פרטי הקרבנות

אז זה מה שנאמר: כשתבואו לארץ ישראל, תשבו, תשבו בצורה קבועה, ביישוב, ותעשו אשה לה', תעשו קרבן, לא משנה איזה סוג קרבן. זכרו שיש

כשיחיד חוטא

מה אם אדם אחד חטא, נפש אחת, זה לא חייב להיות נפש אחת, יחיד שעשה את זה, אז הוא לא מביא פר ושעיר, זה קרבן גדול מאוד, נכון, לקבוצה גדולה של אנשים, ואותו דבר, הכהן יכפר עליו, וזה אותו דבר, אותו דין לאזרח או לגר, אותו דין.

ביד רמה — חטא מכוון ומורד

עכשיו, כל זה היה אם עשית משהו בשוגג, בלא כוונה, או בלא ידיעה, משמעותיות שונות של המילה בשוגג. מה אם עושים את זה בכוונה?

המונה ביד רמה

וכאן אין לנו את המילה מזיד, מזיד זו לשון חז"ל. **פרשת בשלה, ובני ישראל יוצאים ממצרים ביד רמה** — אז מאוד מעניין, נראה שיש כאן קשר, החירות שלנו היא שיצאנו ממצרים ביד רמה, אבל זה לא נותן לנו את החופש ללכת נגד המצוות ביד רמה.

מגדף — חילול שם ה'

עכשיו, גם כן, לא משנה אם הוא גר או אזרח, זה את ה' הוא מגדף, הוא מגדף את הקב"ה. אז אנחנו זוכרים, כבר היה לנו סיפור בפרשת אמור, על מישהו שמגדף את ה'. מגדף את ה' זה דבר כללי יותר, שם היה ספציפית מישהו שאנחנו אומרים מברך, או עושה את ההפך מברכה לה', והסברנו את זה שם.

אבל כאן אנחנו רואים שבכל פעם שמישהו עובר עבירה בצורה בוטה מאוד, לא שזה בשוגג, או בלא ידיעה, או בדרך אחרת, היה לו יצר חזק ולכן לא יכול היה להתגבר על עצמו, שזה גם יכול להיחשב כסוג של שוגג, אתם רואים את הקפיצה כאן משוגג וכל מה שביניהם, יכול להיות ששוגג כולל את כל זה. כמוכון, ההלכה תעשה יותר קטגוריות ביניהם, אבל בתורה כאן, יש רק שתי הקטגוריות האלה.

הפורק עול — מי שפורק מעליו את העול

אבל מישהו שהוא לגמרי ביד רמה, ביד רמה זו ההגדרה לזה, מישהו שאומר, החוק הזה לא קיים בשבילי, אז, אין קרבן לזה, הקרבן לא יקרה, וכמוכון כבר היה לנו דין כרת במצוות ספציפיות רבות עד עכשיו, עכשיו אנחנו רואים שבמובן מסוים, כרת הוא עונש על גידוף, מישהו שהוא מה שאנחנו קוראים פורק עול, מישהו שאומר, לא אכפת לי, לא רק שלא הייתה לו יראה, ואז יש קרבן, יש פתרונות שונים לזה, מישהו שהוא לא ביד רמה, בדרך של עצמאות גדולה, הוא מכריז עצמאות מהתורה, אז, לא יהיה לו קרבן, אלא הוא ייכרת.

ההסבר לכרת

זה מה שכתוב, אל תשאלו ייכרת ממה, ייכרת, ויש הסבר, בדיוק כמו שיש הסבר למה אנשים שחטאו בשוגג יכולים לקבל כפרה על ידי הקרבן, וכן הלאה, וכאן יש הסבר למה האדם הזה לא יכול לקבל כפרה על ידי קרבן, כי הוא ביזה, הוא העליב את דבר ה', הוא הרס, הוא עבר על מצוותו, לכן ייכרת, עוונתו בו.

חטא שנמצא על מישהו זה כמו לומר שהוא עדיין אשם, מלבד כשאנחנו אומרים חטא שנלקח, אז אנחנו אומרים, מישהו שמכפר על מישהו, יורם ממנו נטל החטא, פשוט אומר שהחטא שלך עדיין בך, ולכן אין לך פתרון, אין שום תשובה בפרשה הזו לשוגג, למזיד, למי שעושה ביד רמה, זו נקודה חשובה, זה על קרבנות, ואין קרבן שפותר את זה.

סיפור המקושש עצים — איסוף עצים בשבת

טוב, עכשיו יש לנו עוד, אתם רואים כאן חזרתי לסיפור המדבר, אולי באמת צריך לחשוב על זה כחלק מהדין, זה סיפור עם דין, חלק מהדינים כאן ניתנים בהקשר של סיפור, בהקשר של שאלה שלא ידעו מה לעשות, וקיבלו את התשובה, והתשובה הזו הופכת לדין, דין קבוע, למרות שלא כתוב כאן לגמרי שזה דין קבוע, זה מוצג רק כסיפור, אבל אני חושב שצריך להבין שזה דין קבוע.

מציאת העבריין

הראשית, ההתחלה, עכשיו ההתחלה הזו יכולה להתפרש בהרבה דרכים. אמרתי בכל פעם שאתה מביא לחם, אולי הכוונה ללחם הראשון של העונה, כמו שהיה לנו משהו דומה שהוא קרבן העומר, שהוא בעצם הלחם הראשון או הקציר הראשון של העונה, או שחז"ל פירשו את זה לפחות כראשית של כל פעם שאתה אופה לחם, תיתן תרומה, תפריש חלק, בדיוק כמו תרומות גורן. אז אנחנו כבר יודעים שיש תרומות גורן שנותנים מהתבואה הראשונה, וזה עדיין תבואה. עכשיו כשאתה אופה, זה שלב נוסף, ואתה נותן שוב את הראשית מזה, ואתה נותן את זה לה'. מאוחר יותר נגלה שה' הזה פירושו שזה הולך לכהן, וזה לא נאמר כאן, זה נאמר מאוחר יותר, אחרי פרשת קורח.

זו מצוות חלה. עכשיו יש עוד מצווה אחת, והמצווה הזו גם במובן מסוים —

בכל פעם שאתה עושה חלה, לא רק כשאתה מביא קרבן, בכל פעם שאתה אופה לחם או משהו, כשאתה אוכל מלחם הארץ, נכון? **וְאֶכְלֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ**, אתה מביא תרומה, תביא את הראשית, הראשית.

עכשיו, הראשית הזו יכולה להתפרש בהרבה דרכים. אמרתי, בכל פעם שאתה מביא לחם, אולי הכוונה ללחם הראשון של העונה, כמו שהיה לנו משהו דומה, שהוא קרבן העומר, שהוא בעצם הלחם הראשון או הקציר הראשון של העונה. או שחז"ל פירשו את זה לפחות כראשית של כל פעם שאתה אופה לחם. תיתן תרומה, תפריש חלק, בדיוק כמו תרומות גורן, אז אנחנו כבר יודעים שיש תרומות גורן שנותנים מהתבואה הראשונה, וזה עדיין תבואה. עכשיו, כשאתה אופה, זה שלב נוסף, ואתה נותן שוב את הראשית מזה, ואתה נותן את זה לה'.

מאוחר יותר, נגלה שה' הזה פירושו שזה הולך לכהן, וזה לא נאמר כאן, זה נאמר מאוחר יותר, אחרי פרשת קורח. זו מצוות חלה.

הלכות קרבנות לחטא בשוגג

עכשיו, יש עוד מצווה אחת, והמצווה הזו גם, במובן מסוים, כבר נאמרה בפרשת נשא, היה לנו משהו מאוד דומה, אבל שוב, דבר אחד שמתוסף כאן בצורה ברורה מאוד הוא המושג הזה של הגר, הגר שאותו חוק חל עליו, וזה סיפור הקרבנות שבא. גם היה לנו את זה כבר בפרשת נשא, וגם היה לנו כבר בפרשת ויקרא, משהו דומה, ולהבין אם יש סתירות, אם הם אומרים את אותו דבר, זו עבודה בפני עצמה, אבל אנחנו פשוט נקרא מה שנאמר כאן, שזה שיש קרבן, שוב, יש עוד הלכות קרבנות, אבל אלו קרבנות שבאים אם עשית בשוגג.

הבנת המושג שוגג

אני לא חושב שצריך לפרש את זה לגמרי כמשהו בטעות, אלא כמעין, לא, משהו שנבדל מ-, ברצון מלא, בבחירה מלאה, משהו שלא בבחירה, לא בכוונה, באופן לא מכוון, עשה במצווה.

ואז נאמר, וזה מתחיל כך: אם בטעות, או אם אתה בשוגג, לא עשית מצווה שה' ציווה אתכם, לא עשית מצווה מהיום הראשון שה' התחיל לצוות מצוות ועד היום הזה, ככה אני קורא את הקטע הראשון הזה.

כשכל הציבור חוטא

אז ככה, זה תלוי, מי עשה את העבירה הזו? אני אומר עבירה, והתורה לא אומרת מצווה, היא לא אומרת עבירה, אין לה את המושג הזה, היא אומרת לא תעשו אחת מהמצוות שה' אמר שתעשו, או שעשיתם משהו שהוא אמר שלא תעשו, אנחנו מניחים שזה אותו דבר.

אז זה ככה: אם כל הציבור עשה את הטעות, עדה, עדה פירושה, יש לנו את העדה הרבה פעמים כאן, עדה היא הקהילה, העם, הזקנים בצד, אז תביאו פר, תביאו שור שלם, ועם המנחה והנסך שלו, כפי שזה עתה למדנו, ושעיר, שני בעלי חיים, שור ושעיר, תצטרכו להביא לחטאת, והכהן יכפר על זה, ואז יסלח להם, כי זה היה בשוגג, והם עשו את חובתם להביא קרבן, והתורה כאילו נותנת את חלקו של ה' בסיפור, ונסלח להם, לעם, לקהל, לעדה, ולגר, כי עשו את זה בשוגג.

זה כשכל הציבור חטא.

אפשר לחבר את זה לשאלה מקודם.

לפני רגע היה לנו הסיפור, הרעיון שחלקכם עלולים לשכוח, אנחנו עלולים בשוגג לעשות מצווה, יכולות להיות דרכים שונות לעשות מצווה בלא כוונה. ועכשיו יש לנו עשיית עבירה, נכון, אי קיום מצווה בלא כוונה. אז עכשיו יש לנו סוג של פתרון לבעיה הזו — מצווה מיוחדת שפותרת את הבעיה של עשיית מצוות בלא כוונה.

הציווי לעשות ציצית

ויש את ה' אומר למשה, אמור לעם יש דין חדש, מצווה חדשה, מעולם לא שמענו על המצווה הזו, תעשו ציצית על הכנפות, על הקצוות. אנחנו מתרגמים כנפות כפינות, אני לא חושב שזו המשמעות המילולית. כנפות, כנפות זו תמונה שנאמרת על בגדים בדיוק כמו שיש לציפור כנפיים, או שאנחנו אומרים לפעמים לבית יש אגפים, נכון, האגף המערבי של בניין. זה כמו הקצוות שלו, יכול להיות הפינות אבל לא בהכרח הפינות, והקצוות של בגדיהם, לדורות תמיד, יעשו ציצית ועל הציצית יתנו פתיל תכלת.

תכלת: הרחבת הקדושה מהכהנים לכל ישראל

פתיל תכלת כמובן זכרו מהבגדים של הכהן הגדול, מפרשת השבוע בתצוה, וכאן, כל אדם — זה שוב משהו שמתחבר מאוד עם הנושא של ספר במדבר כפי שדנו, שהוא הרחבת הקדושה, של הכהונה, של בית המקדש לכולם. אז יש תכלת, תכלת וארגמן וכן הלאה, שלכל הכהנים יש, אבל עכשיו יש פתיל תכלת, פתיל תכלת אחד לפחות על קצה הבגדים שלכל אדם יש, לכל יהודי יש.

זיכרון בכיוון ההפוך: להזכיר לנו את מצוות ה'

והנקודה של זה תהיה מאוד מעניינת, בדיוק כמו שהנקודה של בגדי הכהונה הייתה לגרום לה' לזכור אותנו, והיו לזיכרון לפני, דרכים שונות של זיכרון, אז על ידי הציצית, על ידי החושן, על ידי האפוד וכן הלאה. כאן גם, לציצית יש תפקיד מסוים של זיכרון, אבל זה כאילו הזיכרון ההפוך. במקום להזכיר לה' עלינו, זה מזכיר לנו את מצוות ה'. אז לא אומר שיהיו לכם ציצית, אז תראו אותם, ועל ידי שתראו את זה, תזכרו את כל המצוות ותעשו אותן.

ולא תתורו: היצר הרע והתעייא אחרי עיניים ולב

ולא תלכו, או לא, ולא תתורו, מאוד מעניין, זה אותו פועל, וזה רק פעמיים שהוא משמש בתורה, לא תהיו, אני לא יודע איך לתרגם את זה, מרגלים, או נמשכים, ללכת אחרי עיניכם ולבבכם, אשר אתם זונים, כמו סוג של זנות, אז אולי כמו סוג של סטייה מהדרך או הסחת דעת מהדרך הנכונה, אחריהם.

אז זה מניח ש, הנה אחד המקורות בתורה למושג של משהו כמו יצר הרע, משהו כמו, יש סיבות, כמו שאמרנו, יש משהו שדוחף ומפתה, לפעמים אנחנו פשוט שוכחים, או פשוט מוסכים על ידי העיניים והלבבות שלנו, או תאוות אנושיות, והציצית הזו אמורה להיות זיכרון נגד זה, היא אמורה לעזור לנו שזה לא יקרה, ולכן נעשה את כל המצוות.

והייתם קדושים: החתימה של ה'

והייתם קדושים, זה מחזיר אותנו עד לפרשת קדושים, שבה המסגרת של מצוות רבות הייתה, תהיו קדושים לה', תהיו מיוחדים, תהיו קדושים, מה שלא נתרגם בדיוק את המילה קדושים.

וכאן יש לנו את החתימה, החתימה שהיא הדרך שה' חותם על כל מצווה, אני ה', אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים, להיות לכם לאלוקים, אני ה' אלוהיכם. וזה כמובן חתימה על כל זה — כמובן חז"ל פירשו את זה כשייך ספציפית לפרשת קדושים, אבל כפי שהסברתי, יש כאן קיבוץ מסוים, אפילו סיפור המקושש, אנחנו יכולים להבין את זה, אבל כמובן כל השאר, יש כאן קיבוץ מסוים, וזה ה' חותם ומסיים את כל הפרשיות האלה על ידי הכרזה מי הוא, ולכן צריך לעשות את מצוותיו, נכון, או מכאן זה בא.

אז זה סוף פרק ט"ו.

אז מה שקורה הוא, יש סיפור, לכן הסיפור כאן, כי זה שייך לסיפורי המדבר, ומצאו משהו מקושש עצים, אוסף עצים, בשבת.

כמובן, לא היה לנו עד עכשיו, וגם לא עכשיו, הגדרה של מה בדיוק זה אומר לעשות מלאכה בשבת, איזה סוג של עבודה, מה נחשב מלאכה בשבת, והתורה רק אמרה הרבה פעמים, וריאציות רבות איך צריך לנוח בשבת, אתה וכל השאר, מעולם לא הייתה הסבר, נראה שזה מובן מאליו, מי שמצא אותו, מקושש עצים, מה שלא תתרגמו בדיוק את המילה עצים, ברור שלא נח בשבת, זו לא שאלה, זו מעולם לא הייתה השאלה שהייתה להם.

כמובן, המפרשים, החכמים, חולקים איזו מלאכה זו, אבל בתורה אנחנו לא רואים את הדיון הזה, ברור שזה לא.

השאלה: מה העונש?

עכשיו, הם פשוט לא יודעים מה לעשות, מה שהם לא יודעים זה משהו אחר, הם מוצאים אותו, מביאים אותו אל העדה, במילים אחרות, הם מחליטים את הדינים שקובעים את ההתנהגות לכולם, והם כאילו שואלים אותו, טוב, מה עושים? מצאנו משהו שעובר על דין השבת, מה עושים?

זה כמובן מתחבר למה שבאנו ממנו, שמישהו שעובר על דין, אבל עד עכשיו לא באמת היה לנו עונש, היו לנו הרבה דברים, כמה דברים שהיה בהם כרת, עונשים אחרים היו לנו, אבל כאן הם לא ידעו מה העונש, לכן שמו אותו במשמר, במקום שמור, מה שאנחנו קוראים כלא, או בית מעצר, מקום שבו מחכים למה שיקרה לך, כי לא נאמר, לא הובהר להם מה לעשות.

תשובת ה': מיתה בסקילה

ואין לנו את הביניים, אצל האנשים מפסח שני, היה לנו את הביניים שמה הולך לה' ואומר להם, כאן זה לא היה כמו שאלה, זה לא היה כמו משהו ששואל, סתם העם מצא את זה, והוא אומר להם מה לעשות, הוא אומר להם שצריך להמית אותו, וגם בדרך ספציפית, צריך לסקול אותו באבנים, כולם, כל העדה, שוב, כל העדה זה מי שאחראי, מחוץ למחנה.

הוצאה להורג מחוץ למחנה

זה מה שעשו, לא עושים הוצאות להורג, מעניין בהוצאות להורג, למרות שכאן יש הוצאות להורג פומביות, כל העדה, ברמה מסוימת של פומביות לפחות, זה לא נעשה בתוך המחנה, אולי כי המחנה כמו שאמרנו קודם זה מה שהם עושים, הם מוציאים אותו מהמחנה, וסקלים אותו באבנים, אני חוזר על זה פעמיים, סוקלים אותו באבנים, או זורקים עליו אבנים, אולי זה תרגום יותר טוב, כאשר ציווה ה' את משה.

המשמעות של הסיפור הזה

וצריך להניח שזה העונש על מחלל שבת, לא רק באותה פעם אחת, אלא זה סיפור חשוב, זה סיפור של משה, מיישם עונש מוות — זה לא היה סיפור של משה עצמו עושה את זה, אבל זה גם סיפור בהקשר שלנו של דינים מסוימים שלא מוגדרים מספיק ואז צריכים לקבל הגדרה.

כמובן מה שקורה עד היום הזה, כמו אחרי שהתורה נגמרת, אחרי שאין משה, ומה שצריך לעזור לנו לפסוק דינים שלא מוגדרים מספיק, זו שאלה שתידון אולי במובן מסוים, עם השאלה.

מעבר למצווה הבאה

עכשיו, עוד מצווה אחת בסדרה הזו, ובחזרה למשהו שזה בוודאות מצווה, אין סיפור על זה, אבל שוב, אפשר לחבר את זה לשאלה מקודם. לפני רגע היה לנו הסיפור, הרעיון שאנחנו עלולים לשכוח, אנחנו עלולים בשוגג לעשות מצווה, יכולות להיות דרכים שונות לעשות מצווה בלא כוונה, אז עכשיו יש לנו עשיית עבירה, אי קיום מצווה.

מצוות ציצית: פתרון לעבירה בלא כוונה

טוב. עכשיו, עוד מצווה אחת בסדרה הזו, ובחזרה למשהו שזה בוודאות מצווה, אין סיפור על זה, לא לגמרי ברור מה זה עושה כאן, אבל זה, שוב,